KUNTALIITTO | Kommunförbundet

LAUSUNTO
22.2.2022
88/03.01.01/2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asiantuntijapyyntö 23.2.2022

Kuntaliiton lausunto valtioneuvoston selvityksestä: komission tiedonanto uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä (E 137/2021 vp)

Jaamme tiedonannon ja Suomen kannan tavoitteet siitä, että kaupunkiliikenteen kehittämisen prioriteetteina tulee olla joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn, niihin kytkeytyvien palveluiden sekä vähäpäästöisten ja päästöttömien ratkaisujen edistäminen.

Kaupunkiliikenteen suunnittelu on toissijaisuusperiaatteen mukaisesti kaupunkien vastuulla ja järjestämää. Kaupungeilla tulee olla tilaa ja joustoa tavoitteiden toteuttamisessa ja niille parhaiden keinojen valinnassa. EU:n ja valtionhallinnon tulee sekä tukea kaupunkeja kestävän liikenteen suunnittelussa että käydä niiden kanssa vuoropuhelua, jotta yhteisten tavoitteiden toteuttaminen jäsenmaissa mahdollistuu.

TEN-T-kaupunkisolmukohdat

Komissio esittää TEN-T- asetuksen uudistamisehdotuksessa kaupunkisolmukohtien vahvistamista osana toimivaa TEN-T-verkkoa. Kaupunkisolmukohtia olisivat Suomessa nykyisten Helsingin ja Turun lisäksi Tampere, Oulu, Kuopio, Jyväskylä ja Lahti.

Tiedonannon mukaan kaupunkisolmukohdissa tulee toteuttaa vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra-asetusta (AFIR), laatia kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelmia (SUMP) ja kerätä ja toimittaa kaupunkiliikennettä koskevia tietoja vähintään kasvihuonekaasupäästöistä, ruuhkista, liikenneonnettomuuksista, kulkutapaosuuksista, liikkumispalvelujen saatavuudesta sekä kaupunkien melutilanteesta ja ilmanlaadusta. Edellytyksenä on myös multimodaalisten matkustajasolmupisteiden kehittäminen, tarvittavan kapasiteetin parantaminen kaukoliikenteen yhteyksissä sekä multimodaalisten rahtiterminaalien kehittäminen.

Korostamme, että kaupunkisolmukohtien kehittämiselle asetettujen kriteerien ja **vaatimusten toteuttamiseen tulee osoittaa vastaavasti rahoitusta**. Tiedon raportoinnin aikaväliksi riittää 2-4 vuotta vuosittaisen prosessin sijaan. **Turhaa hallinnollista taakkaa tulee välttää**. Vuosittainen kaupunkisolmukohtien datan keräys ja raportointi komissiolle hitaasti muuttuvista tekijöistä ei olisi tarkoituksenmukaista.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

LAUSUNTO
22.2.2022
88/03.01.01/2022

Kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmat

Euroopan komissio on kannustanut ja ohjeistanut kaupunkeja kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmien (SUMP) valmisteluun vuodesta 2013 lähtien. SUMP-toimintamallia on myös voitu integroida kestävän liikkumisen ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen suunnitelmiin ja ohjelmiin. Suomessa on laadittu useita SUMP-suunnitelmia: Helsingin kestävän liikkumisen ohjelma (2017), Helsingin seudun MAL 2019 (2019), Hyvinkään kestävän liikkumisen ohjelma (2016), Joensuun kestävän liikkumisen ja JOJO-joukkoliikenteen kehittämisohjelma (2020), Kajaanin liikennejärjestelmäsuunnitelma (2021), Kestävän liikkumisen Kotka (2021), Lahden kestävän liikkumisen ohjelma (2020), Oulun kestävän liikkumisen ohjelma (2021), Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (2020), Tampereen kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma SUMP (2021) ja Vaasan kestävän liikkumisen ohjelma (2019).

TEN-T-asetuksen uudistamisehdotuksessa kaupunkisolmukohdille esitetään SUMP:ja koskevia velvoitteita ja samalla suunnitelmien soveltamisalaa halutaan täydentää.

Pidämme **onnistuneena Suomen linjausta siitä**, että kaupunkisolmuja koskevien ehdotusten, kuten kestävän kaupunkiliikenteen (SUMP) ja kaupunkilogistiikan (SULP) suunnitelmien käyttöönotossa on tärkeää, että ne voidaan toteuttaa nykyistä toimintaa kehittämällä siten, että nykyisen kaupunkiseutujen liikenteen ja maankäytön suunnittelun voidaan suurelta osin katsoa vastaavan kestävää kaupunkiliikennesuunnitelmaa.

Painotamme, että komission **ei tule määritellä suunnitelmien muotoa ja yksityiskohtia liian tarkasti**. Määrämuotoisuus voisi myös hankaloittaa suunnitelmien yhdistämistä olemassa oleviin suunnitelmiin kuten MAL-sopimuksiin kytkeytyvään suunnitteluun ja sen toteuttamiseen. MAL-suunnittelu- ja sopimusmallin kehittäminen on alkanut jo ennen nykyisen vapaaehtoisen SUMP-mallin käyttöönottoa EU:ssa ja sillä on pystytty edistämään hyvin kestävää kaupunkiliikkumista Suomessa.

Joukkoliikenne, aktiivinen liikkuminen ja multimodaalisuus

Joukkoliikenne on kaupunkiseuduilla kestävän ja toimivan liikennejärjestelmän, ilmastotyön ja liikkumismahdollisuuksien tasa-arvon perusta. Kaupunkiseutujen elinkeinoelämä tarvitsee toimivaa joukkoliikennettä. Kestävä kaupunkiseutujen kehitys on riippuvainen maankäytön, asumisen ja liikenteen integroidusta suunnittelusta. Joukkoliikenne tarjoaa kohtuuhintaisia, esteettömiä ja vähäpäästöisiä palveluja ja mahdollistaa alueellista ja sosiaalista integraatiota kaupunkiseutujen vaikutusalueella. Joukkoliikenteen pääseminen jaloilleen ja asiakkaiden palaaminen joukkoliikenteeseen koronakriisin jälkeen on keskeinen kestävyyden prioriteetti.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistäminen on olennainen osa liikenteen ilmastotyötä ja terveellisen ja tasa-arvoisen liikkumisen edellytyksiä. Mikroliikkumisen palvelut kuten kaupunkipyörät, sähköpyörät ja sähköpotkulaudat täydentävät liikkumispalveluita ja toimivat myös ensimmäisen ja viimeisen kilometrin ratkaisuina. Liikkumispalveluiden keskinäistä integraatiota tulee edistää.

Toivomme **Suomen kannan terävöittämistä** seuraavien kohtien osalta (**muutosehdotukset lihavoitu**):

- *Suomi yhtyy näkemykseen, että joukkoliikenteen kehittämisessä tulisi huomioida multimodaalisuuden ja digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet palvelujen kehittämisessä. Kaupunkiliikenteen edistämistoimissa tulee huomioida markkinalähtöisten palveluiden kehittyminen ja varmistaa niiden toimintamahdollisuudet julkisten palveluiden rinnalla. Suomi tukee komission näkemystä siitä, että uudet liikkumispalvelut täydentävät joukkoliikenteen tarjontaa ja niiden parempi (koko EU:n laajuinen ja eri liikennemuotojen välinen) yhteentoimivuus tarjoaa monipuolisempia vaihtoehtoja ja voi siten lisätä kestävien liikkumistapojen käyttöä. Kaupunkien **mahdollisuudet** järjestää ja kehittää joukkoliikennepalveluja tulee **jatkossakin turvata.** Joukkoliikenne ja liikennepalvelut ovat tehokkaan ja kestävän kaupunkiliikenteen ja liikkumispalvelujen perusta.*

- *Suomi tukee aktiivisen liikkumisen ja sitä täydentävän mikroliikkuvuuden edistämistä. **Suomi pyrkii kasvattamaan joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn ja muiden kestävien liikkumismuotojen osuutta kaupunkiseuduilla (Liikenne12:a strateginen linjaus)**. Vähäpäästöisen liikkumisen lisäksi on tarpeen pyrkiä edistämään siirtymistä henkilöautoilusta muihin kulkumuotoihin **myös muilla alueilla**, huomioiden samalla paikalliset olosuhteet.*

Esitämme lisättäväksi Suomen kantaan, että **komission valmistelemien muiden liikennealoitteiden** ja **palvelusopimusasetuksen (EY, N:o 1370/2007) tulkintaohjeen päivityksen tulee olla linjassa** kaupunkiliikenteen toimintakehyksen tavoitteiden kanssa.

Kaupunkien nollapäästöinen logistiikka

Kaupunkilogistiikan tekeminen kestävämmäksi ja sujuvammaksi on tärkeä osa kaupunkiliikenteen kehittämistä. Siinä sekä viranomaisilla että yrityksillä on keskeinen rooli. Kunnat vastaavat katuverkon ratkaisuista, kuten pysähtymispaikoista, ja voivat toimia ympäristöystävällisten ratkaisujen pilotoinnin käynnistäjänä ja mahdollistajana. Kehittämistyössä tarvitaan vuoropuhelua ja yhteistyötä. Haasteena on mm. kasvavat jakeluliikenteen määrät katuverkolla verkkokaupan yleistyessä. Nollapäästöisen ja toimivan viimeisen kilometrin jakelun merkitys korostuu.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Komission esitykset ovat hyviä. **Komissio voi edistää** kaupunkilogistiikan kehittämistä nollapäästöiseksi tukemalla pilotteja ja kokeiluja ja toimijoiden verkostoitumista sekä kestävän kaupunkilogistiikan suunnitelmien laadintaa ja integrointia SUMP-suunnitelmiin. Myös datan jakaminen eri sidosryhmien välillä on tärkeää mm. liikennesuunnittelun tarpeisiin.

Kansallinen SUMP-tukiohjelma ja valtionavustukset

Valtioneuvoston selvityksen mukaan komission tiedonannon ehdotus kansallisesta SUMP-tukiohjelmasta on huomioitu Liikenne12:ssa. Valtion tarkoituksena on lisätä liikkumisen ohjauksen rahoitusta ja nostaa määrärahan 2,5 milj. euroa/vuosi vuodesta 2025 alkaen. Osa kunnille suuntautuvasta valtionavustuksesta suunnataan kaupunkiseutujen kestävän liikkumisen suunnitelmien ja pysäköintistrategioiden laadintaan. Suomessa on myös käytössä valtiontuki joukkoliikenneviranomaisille sekä valtionavustuksia kävelyn ja pyöräliikenteen infrastruktuurin parantamiseen.

Jotta valtio voisi tukea kuntia vaikuttavalla tavalla kaupunkiliikenteen kehittämisessä **tulisi valtionapujen tason olla ennustettavalla ja linjakkaalla tasolla**. Esimerkiksi **kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman** rahoitus tulisi saada vuodesta 2023 lähtien fossiilittoman liikenteen tiekartassa määritellylle 30 milj. euroa/vuosi tasolle (kuten vv. 2020 ja 2021). Vuodelle 2022 tarkoitukseen on varattu vain n. 6,5 milj. euroa.

Joukkoliikenteessä koronaepidemiasta johtuvat lipputulomenetykset ja rahoituskriisistä elpyminen kestävät vielä useamman vuoden. **Joukkoliikenteen rahoituspohjan turvaamiseen** tarvitaan valtion **täsmätukea** vuonna 2022 ja siihen varautumista vv. 2023-2024

EU:n rahoitusohjelmat ja ilmastoneutraalit kaupungit

Näkemyksemme mukaan lähtökohtana EU-rahoitusohjelmissa tulee olla se, että ohjelmarakenteet ja sisällöt **tukevat kaupunkien kehittämistoimintaa ja kaupungeilla on mahdollisuus osallistua** niitä koskevien ohjelmien valmisteluun. EU:n erillisohjelmien, erityisesti Horisontti Eurooppa ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmien sekä CEF2-rahoitusohjelman työohjelmien valmistelussa tähän tulisi kiinnittää vielä nykyistä enemmän huomiota myös kansallisesti, jotta suomalaistarpeet tulevat mahdollisimman hyvin sisällytetyiksi ja huomioiduiksi työohjelmissa.

Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategian tavoitteena on vähintään 100 ilmastoneutraalia kaupunkia Euroopassa 2030 mennessä. Hanketta koskeva haku on kiinnostanut myös monia suomalaisia kaupunkeja. Kuntaliiton näkemyksen mukaan EU:n kaupunkimissio on hyvä uusi väline kaupunkien ilmastotavoitteiden tukemiseen ja edistämiseen. EU:n ja kansallisen tason tuen missiokaupungeille on kuitenkin tarpeen jatkua vahvana tulevina vuosina vaikuttavuuden varmistamiseksi. Peräänkuulutamme

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

LAUSUNTO
22.2.2022
88/03.01.01/2022

vahvaa tukea mission toteuttamiseen sekä sitä, että kansalliset vastuutahot (kuten TEM ja mission platformin suomalaisjäsenet) **aktiivisesti osallistavat kaupunkeja** tulevien missiotyöohjelmien ja rahoitushakujen sisältöjen suunnitteluun.

Huomionarvoista on, että missiotyöohjelman rahoitusta voivat hakea myös muut kuin 100 ilmastoneutraalia kaupunkia missioon hyväksytyt kaupungit, jos hakijat ovat sitoutuneet mission 2030 ilmastotavoitteeseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna

Kehittämispäällikkö

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

